

Met deze memo lichten wij u in over het proces dat doorlopen is om de bomenverordening aan te passen.

Aanleiding aanpassingen verordening

De huidige bomenverordening is vastgesteld in 2021. Er is nu, in 2023, gekozen om de verordening aan te passen. De aanleiding voor de aanpassing is de administratieve last die het huidige meldingssysteem met zich meebrengt. Door het meldingssysteem te vervangen voor beheerkap, zal de administratieve last lager liggen en de verordening beter werkbaar zijn. Daarbij is het uitgangspunt een vergelijkbaar beschermingsregime met de huidige verordening.

Aangezien het meldingssysteem centraal staat in de huidige verordening, zijn er veel tekstuele aanpassingen gemaakt. Daarbij is aandacht besteed aan een verbeterde leesbaarheid van het document. Inhoudelijk zijn de aanpassingen beperkt tot de verwijdering van het meldingssysteem, het toevoegen van de beheerkap en passages die uit het beleidskader komen.

Er zijn ook aanpassingen geweest aan twee documenten die horen bij het bomenbeleid van de gemeente, zodat zij goed aansluiten aan de tekst van de nieuwe verordening.

Zo zal het huidige beleidskader vervallen en wordt er een nieuwe beleidsregel geïntroduceerd. In het beleidskader bleek veel herhaling te staan van informatie uit de verordening. Daarnaast waren er ook artikelen die niet in een beleidskader of in de beleidsregel hoorden, maar juist in de verordening zelf. Bijvoorbeeld de regels voor de molenbiotoop. Bij het vervallen van het beleidskader en het introduceren van een beleidsregel zijn deze aanpassingen doorgevoerd.

Naast de nieuwe beleidsregel is er ook een geüpdatete versie van de nota 'overlast bomen?' opgesteld. De nieuwe versie van de nota is SMARTER geformuleerd en er is meer aandacht gekomen voor de aanpak van wortelproblematiek.

Samenvatting proces

De Bomenbond is vroeg in het proces betrokken, om mee te kunnen denken in het proces. Al in september is er afgestemd dat er een pragmatische oplossing nodig was voor de werkwijze vanuit het meldingssysteem. In oktober was er een gesprek over het proces van het tot stand komen van de verordening.

Vanaf 13 januari tot 12 mei zijn er meerdere inhoudelijke besprekingen geweest met de Bomenbond. Medewerkers bij de gemeente Leiden van beleid, beheer, vergunningen en een juridisch adviseur hebben in vier fysieke afspraken en twee schriftelijke rondes gediscussieerd over de aanpassingen in de conceptverordening. Op de meeste punten werden de gemeente en de Bomenbond het eens, op andere punten is een blijvend verschil in standpunt geconstateerd. Zie de verslagen van de fysieke sessies voor een gedetailleerd overzicht van de besproken punten.

- **Het concept van de nieuwe verordening is gedeeld met de Bomenbond**

13-01: sessie 1

- De Bomenbond geeft aan zich overvallen te voelen door het aantal wijzigingen. De gemeente herkent zich hier niet in. Er wordt inhoudelijk veel besproken. De beheerap wordt nader toegelicht en de transparantie van de nieuwe maatregel en invloed die inwoners kunnen uitoefenen wordt besproken.
Ook wordt er stil gestaan bij verschillende definities zoals kwarrende bomen, beheerap en houtopstand. Tekstuele onduidelijkheden en verplaatsingen van de tekst worden toegelicht door de gemeente.

10-02: Sessie 2

- Er wordt inhoudelijk verder gepraat. Zo zijn er aanpassingen in de definitie kwarrende bomen gemaakt en wordt er besproken welke punten er in de beleidsregel verder uitgewerkt zullen worden. Daarnaast wordt er gesproken over de evaluatie van de huidige verordening, toegankelijkheid van het bomenpaspoort, dunnen en beheerap, noodkap, klimaatadaptatie & beeldkwaliteit en het gebruik van de waarden uit het ecologisch register.
- Er wordt besloten een schriftelijke ronde te houden, waarbij de gemeente de beleidsregel deelt met de Bomenbond

21-02

- De Bomenbond stuurt een brief met daarin hun standpunten. Deze zijn grotendeels ook besproken op 10-02.
De gemeente gaat aan de slag met de reactie en de aanpassingen van de verordening en de nieuwe beleidsregel.

17-03 Schriftelijke ronde 1 – reactie gemeente

- **De gemeente deelt het concept voor de beleidsregel met de Bomenbond**
- De gemeente deelt een aangepast concept van de verordening met de Bomenbond. Houtopstand wordt nu uniform gebruikt. Verwijzingen naar klimaatadaptatie in de verordening die geïnterpreteerd kunnen worden als onderzoekverplichting zijn verwijderd.
- Daarnaast reageert de gemeente op de andere punten die de Bomenbond in de schriftelijke reactie op 21-02 noemt.

02-04 Schriftelijke ronde 1 – reactie Bomenbond

- De Bomenbond stuurt een reactie met o.a. een memo en opmerkingen op de tekst van de verordening en beleidsregel. In de memo staan de verschilpunten en punten die volgens de Bomenbond aangepast of verduidelijkt moeten worden.

06-04: Sessie 3

- De gemeente heeft een agenda opgesteld met daarin de belangrijkste besprekpunten die de Bomenbond in haar schriftelijke reactie aankaart. Het gaat hier o.a. om de zorgen over de bescherming van bomen, een uitleg van de aanpassingen van het beleidskader naar een beleidsregel, waardevolle houtopstanden en de definiëring van maatschappelijk belang.
- De gemeente en Bomenbond constateren dat er een paar punten zijn waarin er een verschil van mening of inzicht is. Dit is goed om te constateren, maar in principe geen probleem voor het verdere proces.
- De gemeente reageert schriftelijk op de punten van 02-04 die nog niet aan bod zijn gekomen.

11-04: De gemeente deelt de nota overlast bomen met de Bomenbond

21-04: Schriftelijke ronde 2 – Reactie gemeente

- De gemeente stuurt haar reactie op de punten die niet besproken zijn op 06-04.

08-05: Schriftelijke ronde 2 – Reactie Bomenbond

- De Bomenbond constateert dat er op verschillende punten nog meningsverschillen zijn tussen de Bomenbond en de gemeente. Zij geeft aan deze graag een nota op te stellen samen met de gemeente om aan de wethouder voor te leggen.
- Ook noemt zij belangrijke bespreekpunten over de nota overlast bomen om te bespreken op 12-05.

12-05: Sessie 4

- De Bomenbond en gemeente reflecteren op het proces dat heeft plaatsgevonden. Beide partijen zijn in grote lijnen tevreden over de manier waarop de gesprekken gevoerd zijn.
- De Bomenbond noemt wat aandachtspunten die meegenomen kunnen worden in toekomstige gesprekken.
- De gemeente en Bomenbond zetten de geschilpunten op een rijtje om voor te leggen aan de wethouder middels dit memo.
- De aanpassingen aan de nota 'overlast bomen?' worden doorgesproken. Er wordt afgesproken om het aangepaste formulier uit de bijlage buiten samen uit te testen op 9 juni.

Reflectie gesprekken Bomenbond-gemeente

In de laatste sessie hebben de gemeente en de Bomenbond gereflecteerd op de werkwijze van het proces. De betrokken gemeenteambtenaren gaven aan dat zij het proces in grote lijnen constructief en positief ervaren. De Bomenbond gaf aan dat zij er hetzelfde over dacht en het waardeert zo vroeg in het proces betrokken te worden. De Bomenbond gaf wat goede punten mee voor het vervolg, zoals het uitbreiden van het aantal stukken dat besproken werd. Beide partijen constateerden dat er punten zijn waarop zij van mening verschillen, maar dat de werkbaarheid van de verordening niet in de weg staat.

Verschilpunten

De onderstaande punten gaan over geconstateerde aanpassingen aan de aangepaste verordening ten opzichte van de huidige verordening.

Gemeente	Bomenbond
Gebruikt de term houtopstanden voor alle typen te beschermen houtige gewassen	Wil dat de term boom wordt gebruikt in de verordening voor individuele houtopstanden.
De beschermingsgraad is hetzelfde is als in de huidige verordening.	Constaateert een verminderde beschermingsgraad voor waardevolle bomen.
De ambitie bij kwalitatieve compensatie is onverminderd hoog voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.	Constaateert een verminderde ambitie op het gebied van kwalitatieve compensatie (vervangende aanplant).
Stelt dat de vergelijking met ecologische waarderingen handig is bij compensatie om een basiskwaliteit te handhaven bij de keuze van nieuwe aanplant.	Stelt dat berekeningen met de ecologische waarderingen een te eenzijdig beeld geeft.
Heeft toegelicht waar de teksten uit het beleidskader naartoe verplaatst zijn/waarom ze niet zijn overgenomen.	Is van mening dat er belangrijke passages uit het beleidskader geschrapt zijn.
Stelt dat een evaluatie van de huidige verordening nu niet opportuun is. Het klappen van het meldingssysteem is uitvoerig besproken. Een evaluatie vergt veel capaciteit voor een verordening die in januari ook nog eens integreert in het omgevingsplan.	Constaateert dat een concrete evaluatie van de huidige verordening ontbreekt.

Aandachtspunten

De onderstaande suggesties zijn door de Bomenbond gedaan als aandachtspunten bij de aanpassing van de verordening. Deze aandachtspunten hebben geen relatie tot het beschermingsregime van bomen.

Wens BBR	Reactie gemeente
Een ambitieuzere aanpak op het gebied van klimaatadaptatie (ook t.o.v. huidige verordening)	De ambitie voor klimaatadaptatie blijft onverminderd hoog. Extra onderzoeksopgave en onderbouwing zijn strijdig met de wens om de administratieve lasten te verlagen en zullen in de praktijk geen meerwaarde hebben
Het openbaar maken van de data uit de boomveiligheidscontroles via open data	Stelt de gegevens van boomveiligheidscontroles niet openbaar via open data i.v.m. juridische kwetsbaarheid. De informatie over bomen is wel individueel op te vragen

- **Definitie houtopstand vs boom**

In de verordening wordt de definitie houtopstanden gebruikt om te refereren naar o.a. bomen, struiken, hakhout of griend met een stamomtrek van minimaal 45 centimeter, gelijkstaand aan een diameter van 14 cm, gemeten op 130 centimeter boven het maaiveld. De definitie voor 'bomen' staat niet meer in de verordening.

- **De Bomenbond:** stelt dat de door de gemeente gekozen definitie voor houtopstand feitelijk de definitie is van een boom. Waarom een boom dan houtopstand noemen? Ook een struik, boomvormers griend of hakhout valt namelijk onder de definitie boom als deze een of meer stammen heeft die groter zijn dan 14 cm stamdiameter op 1.3 meter boven maaiveld. Het verwarrende is dat de gemeente ervoor kiest de term houtopstand te gebruiken voor het aanduiden van een enkele boom en dezelfde term tevens voor meerdere bomen. De Bomenbond stelt dat de term houtopstand uitsluitend betrekking heeft op meerdere bomen. De Bomenbond verwijst hierbij naar vakliteratuur en jurisprudentie. Dit is uitgeschreven in de memo van de Bomenbond over de geschilpunten van 2 april 2023.
- **De gemeente:** wil meer dan alleen bomen beschermen en gebruikt daarom de term houtopstand in de aangepaste verordening.
- **De Bomenbond:** wil net als de gemeente struiken, boomvormers, hakhout of griend beschermen. Het maakt voor de bescherming niet uit of een plant die aan het criterium "stamdiameter van 14 cm gemeten op 1,3 meter boven maaiveld" een boom of een houtopstand wordt genoemd. Het maakt wel uit voor de begrijpbaarheid van de verordening en de beleidsregel. Duidelijk is als de term boom wordt gebruikt als het gaat om één houtig gewas en de term houtopstand als het gaat om meerdere houtige gewassen. Alle artikelen in de verordening gaan er dan in duidelijkheid op vooruit, maar in het bijzonder bijvoorbeeld ook artikel 3.6.1.4, zesde lid over de ecologische waardering van vervangende aanplant bij beheerkap.

- **Beschermingsgraad waardevolle bomen en verminderde ambitie compensatie**

- **De Bomenbond:** is van mening dat in de nieuwe verordening sprake is van een verminderde graad van bescherming van waardevolle bomen én van een verminderde ambitie bij de kwalitatieve compensatie (vervangende aanplant). De verminderde graad van bescherming blijkt uit onder andere de volgende drie punten:
 - 1) In het nieuwe beleidskader staat dat de gemeente waardevolle bomen extra wil beschermen, maar er wordt niet toegelicht of uitgewerkt hoe. In het huidige beleidskader staat dat 'waardevolle bomen alleen gekapt worden als sprake is van een aantoonbaar risico (voor omgeving en/of verkeer) wat niet duurzaam met boomsparende maatregelen weggenomen kan worden of bij een groot maatschappelijk belang'. Deze formuleringen zijn in het nieuwe beleidskader komen te vervallen.
 - 2) Lagere eisen voor vakdeskundigheid bij de beoordeling van de conditie van bomen bij een vergunningaanvraag. Nu is de beoordeling vereist door ETT-er (een boomdeskundige) straks kan ook een beoordeling van ETW-er (een boomverzorger) voldoende zijn.
 - 3) De aanpassing van het puntensysteem van de uitvoeringsregels voor overlast-gevende bomen waardoor die vanuit kostenoverwegingen veel eerder gekapt kunnen worden.

- **Evaluatie verordening**

- **De gemeente:** stelt dat een evaluatie van de huidige verordening nu niet opportuun is. Het niet functioneren van het meldingssysteem is intern geconstateerd en meermaals besproken met de wethouder. In acht nemende dat de verordening in het omgevingsplan geïntegreerd moet worden en rekening houdende met de interne capaciteit, wordt ervoor gekozen om nu geen uitgebreidere evaluatie op te zetten.
- **De Bomenbond:** signaleert dat een concrete evaluatie ontbreekt voor de aanleiding van de herziening, namelijk de administratieve last die het huidige meldingssysteem met zich meebrengt. De gemeente stelt: "Door het meldingssysteem te vervangen door beheerkap, zal de administratieve last lager liggen en de verordening beter werkbaar zijn." De gemeente heeft geen documenten overlegd waaruit blijkt om welke lastenvermindering het concreet gaat. Bovendien worden in de nieuwe stukken ook andere veranderingen voorgesteld, zoals de verminderde ambitie op het verwerkelijken van klimaatadaptatief beleid bij de (vervangende) aanplant van bomen, zonder dat de aanleiding daarvan is onderzocht en alternatieven in beeld zijn gebracht. Voordat de ambitie wordt teruggeschroefd dient eerst geëvalueerd te worden waarom het verwerkelijken van de beleidsambitie voor een klimaatadaptiever bomenbestand niet gestand gedaan kan worden. De gemeente wil namelijk op papier meer een klimaatadaptiever bomenbestand krijgen, maar doet vervolgens in de uitvoeringspraktijk niet de noodzakelijke stappen om dat beleid concreet te verwerkelijken.

- **Aandacht klimaatadaptatie**
 - **De Bomenbond:** ziet in plaats van een verminderde ambitie voor een klimaatadaptiever bomenbestand liever een meer ambitieuze aanpak, waarbij onderbouwing van de boomsoortkeuze (op bepaalde locaties bestand tegen hittestress, op andere bijvoorbeeld juist tegen droogte of tegen wateroverlast), alsook het opnemen van normen voor aan te planten en te compenseren boomkroonvolume (bladmassa) en boomkroonbedekking (schaduwwerking) in de verordening en de beleidsregel. Daarvoor is een evaluatie nodig van de bestaande verordening op dit punt. Waarom lukt het niet om de bestaande regels in de praktijk uit te voeren? Hoe kan wel invulling worden gegeven aan een klimaatadaptiever bomenbestand? De Bomenbond erop tegen om de bestaande regels af te zwakken. Het bestaande beleid en de bestaande uitvoeringspraktijk voor een klimaatadaptiever bomenbestand dient geactiveerd te worden.
 - **De gemeente:** stelt dat er bij de keuze van aanplant wel degelijk aandacht wordt besteed aan deze onderwerpen, maar dat de redentatie achter de keuzes niet voor elke individuele boom gedeeld kan worden i.v.m. de administratieve last die dit meebrengt en daarmee de uitvoerbaarheid van de verordening in de weg staat.

- **Informatie boomveiligheidscontroles via open data openbaar**
 - **De Bomenbond:** heeft tijdens de overleggen nog enkele andere verbeterpunten onder de aandacht van de gemeente gebracht: meer transparantie inzake het bomenbestand van de gemeente Leiden en van de resultaten van de boomveiligheidscontroles. In de vorige inspraakperiode is al gepleit voor meer openheid over het bomenbestand. De Bomenbond heeft tijdens de gesprekken de afgelopen maanden voorgesteld om in de verordening een nieuw artikellid toe te voegen (4.1.2.1 Programma boomveiligheidscontrole, lid 5) inhoudende dat alle boomgegevens uit het beheerbestand met gemeentelijke bomen als open data beschikbaar gesteld worden.